

Asia: VN/13714/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Ehdotettu hyvinvointialuejakolaki (1 lakiehdotus)

Kouvola kaupunki toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan hyvinvointialue- ja maakuntajakolain jakamista kahteen erilliseen lakiin: hyvinvointialuejakolakiin ja maakuntajakolakiin. Hyvinvointialuejakolakiin esitetään lisättäväksi säännökset hyvinvointialueen jakamista koskevasta taloudellisesta selvityksestä. Uudessa maakuntajakolaissa säädettäisiin maakuntajaon perusteista ja sen muuttamisen edellytyksistä, vireillepanosta ja valmistelusta. Maakuntajaolla on laajemmat vaikutukset kuntalaisten palveluihin ja toimintaan. Jako selkeyttää hyvinvointialueiden järjestämisvastuun oikeudellista ja taloudellista perustaa.

Maakuntajaon sitominen yksinomaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen aluejaon kriteereihin on ongelmallista, koska nämä perusteet tulevat maakuntajaon kautta määrittelemään myös valtion aluehallinnon, kaavoituksen, aluekehittämisen, tuomioistuinlaitoksen sekä eduskuntavaalien vaalipiirien alueita. Hyvinvointialuejaon perusteet eivät liity suoraan edellä mainittuihin hallintojaotuksiin sekä alueiden käytön ja aluekehityksen tehtäviin, eivätkä useimmiten sovi määrittämään niitä.

Voimassa olevassa hyvinvointialue- ja maakuntajakolaissa ei säädetä myöskään erikseen maakuntajaon muuttamista koskevasta päätöksenteosta tai muuttamisen vireilletulosta. Maakuntajaon on perusteltua olla irrallinen hyvinvointialuejaosta sekä maakuntien että hyvinvointialueiden lakisäateisten tehtävien menestyksekkään hoitamisen varmistamiseksi. Mikäli hyvinvointialuejakoa muutetaan, on asiasta tehtävä tarkka taloudellinen selvitys. On tärkeää, että taloudellisissa selvityksissä huomioidaan sekä suorat että epäsuorat vaikutukset kuntien ja maakuntien liittojen talouteen. Julkisen talouden haasteissa on tärkeää pohtia hyvinvointialueiden sekä maakuntien

määriä. Tuottavuutta on pystyttävä nostamaan esimerkiksi hyvinvointialueiden välistä työnjakoa pohtimalla ja joidenkin alueiden erikoistumisella tiettyjen alojen erikoissairaanhoidon osalta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää ja eriyttää hyvinvointialuejakoa ja maakuntajakoa koskevaa sääntelyä. Tavoitteena on myös pyrkiä perustuslain 122 §:ssä tarkoitettuihin yhteensopiviin aluejaotuksiin.

Tavoitteena on irrottaa muut aluejaot hyvinvointialuejaon muutoksista, jotka perustuvat hyvinvointialueen tehtäviin liittyviin perusteisiin ja palauttaa maakuntajako ja sen perusteet valtion aluejakojen yhteiseksi perustaksi. Näin hyvinvointialueiden palvelujen toiminnalliset vaatimukset eivät vaikuttaisi jatkossa esimerkiksi poliisipiirien tai elinvoimakeskusten toimialueiden määräytymiseen. Maakuntajako olisi myös hyvinvointialueiden alueiden määrittämisessä käytettävä perusjako.

Maakuntajaolle säädettäisiin erikseen perusteet, joihin perustuen maakuntajako olisi yhtenäinen ja kuvastaisi alueen yhteenkuuluvuutta ja yhteisiä ominaisuuksia, perusteet eivät pohjautuisi sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen toiminnallisiin edellytyksiin. Muutokset hyvinvointialueissa eivät näin ollen voisi automaattisesti vaikuttaa siihen että, miten kunnat ja maakunnat ovat organisoituneet. Perusteet maakuntajakolakiin voivat olla eri kuin muutokset hyvinvointialueisiin ja tämä puoltaa vahvasti, että asiat käsitellään erillään.

Hyvinvointialuelakiin esitetyillä muilla muutoksilla on tavoitteena tehostaa hyvinvointialueiden päätöksentekoa.

Kouvolan kaupunki pitää esitettyjä tavoitteita hyvänä mutta toteaa, että hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä tulisi edelleen parantaa sekä kehittää ja alueita tulisi tarkastella kestävän talouden näkökulmasta ja tarvittaessa yhdistellä joko kokonaisia hyvinvointialueita tai toimintoja niiden välillä.

Ehdotettu maakuntajakolaki (2 lakiehdotus)

Maakuntajakoon perustuvat toiminnot: kuten aluekehittäminen, maakuntakaavoitus, EU:n rakennerahastojen hallinnointi ja valtionhallinnon palvelut, edellyttävät ennakoitavaa aluejakoa, joten maakuntajakolain eriyttäminen omaksi laikseen on kannatettavaa.

Mahdolliset muutoksen maakuntajakoon tulee tehdä toiminnallisin ja alueellisin perustein, vaikutusarvioinnit ja osallisuus huomioiden. Aluehallinnon tulee kuitenkin tarvittaessa kyetä toiminnalliseen joustavuuteen esimerkiksi elinkeinoelämän rakenteen, työssäkäyntialueiden sekä väestörakenteen muutosten niin edellyttäessä. Maakuntien määrää tulee arvioida kriittisesti julkisen talouden entisestään kiristytessä.

Ehdotetut muutokset hyvinvointialuelain 27 §:ään ja 87 §:ään

-

Muut huomiot esityksestä

Maakuntajaon ja hyvinvointialuejaon irrottaminen erillisiin lakeihin minimoi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvien muutosten vaikutuksia maakuntien toimintaan, aluekehittämiseen ja maakuntasuunnitteluun.

Esityksen ehdotus maakuntien liittojen oikeudesta panna vireille maakuntajaon muutoksia vahvistaa sekä maakunnan liittojen että alueen kuntien vaikutusmahdollisuuksia aluekehittämiseen. Yhtenäinen ja ennakoitava maakuntajako on keskeinen myös EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanon ja vaikuttavuuden hallinnan kannalta. Maakuntien määrää tulee tarkastella kriittisesti julkisen talouden kiristyessä entisestään. Tällaisten tarkastelujen yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomioita kyseisiä selvityksiä tekevien henkilöiden kokemukseen ja asiantuntemukseen vaadittavan selvityksen osalta.

Hasu Elina
Kouvolan kaupunki